

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 714/2016-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. februára 2017 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivanou Zmekovou, Zámocká 18, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 59/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 59/2014 porušené boli.

2. Okresnému súdu Malacky prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 59/2014 konať bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Malacky povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Malacky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia spolu v sume 335,30 € (slovom tristotridsaťpäť eur a tridsať centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. Ivany Zmekovej, Zámocká 18, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 714/2016-14 z 23. novembra 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 59/2014. Ide o konanie o preplatenie nadčasovej práce a mzdových nárokov vyplývajúcich zo služobného pomeru, ktoré nie je ešte právoplatne skončené, hoci začalo už 13. septembra 2013 podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu. V priebehu konania okresný súd nenariadil žiadne pojednávanie, aj keď sťažovateľka v marci 2015 podala aj sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní predsedovi okresného súdu a v júni 2016 rozšírila svoj žalobný návrh.

2. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a prizná jej finančné zadost'učinenie v sume 500 € a úhradu trov konania v sume 335,30 €.

3. Na základe výzvy ústavného súdu sa k predmetnej veci vyjadril predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 2308/16 z 30. decembra 2016, v ktorom okrem iného uviedol: „*Pokiaľ ide o vyjadrenie k prijatej sťažnosti konštatujem, že vec napadla na súd 05.09.2013, súdny poplatok bol uhradený 01.10.2013. Napriek tomu, že žalovaný - Ministerstvo obrany SR prevzalo výzvu na vyjadrenie 11.02.2014, vyjadrenie doručil až 30.04.2015 (takmer 1 rok a 3 mesiace!). Žalobkyňa sa k vyjadreniu žalovaného vyjadrila 14.09.2015. Ďalší úkon súdu bol v spise vykonaný 09.12.2016 - vydanie uznesenia o pripustení zmeny žaloby.*

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v predmetnej veci došlo k prietahom v konaní a to jednak, na strane Ministerstva obrany SR a jednak aj na strane procesného súdu. Pokiaľ ide o dôvody prietahov na strane súdu, tieto mali objektívny charakter vzhľadom na nadmernú a nezvládnuteľnú zaťaženosť tunajšieho súdu. V prílohe zasielam chronológiu úkonov vo veci, vypracovanú zákonnou sudkyňou. Zároveň pripájam spis, sp. zn. 6C 59/2014...

Chronológia úkonov v spise

Spis mi bol pridelený podľa rozvrhu práce v roku 2014 dňa 16.01.2014.

- dňa 05.02.2014 bol daný pokyn na doručenie žaloby, poučenia, uznesenia č. k. 6C/59/214- 42 zo dňa 05.02.2014 na vyjadrenie žalovanému*
- dňa 11.02.2014 bolo uznesenie č.k. 6C/59/214-42 zo dňa 05.02.2014 doručené žalovanému*
- dňa 27.02.2014 bola tunajšiemu súdu doručená žiadosť žalovaného o predĺženie stanovenej lehoty na doručenie písomného vyjadrenia*
- dňa 30.04.2015 bolo súdu tunajšiemu súdu doručené vyjadrenie žalovaného*
- dňa 14.09.2015 bolo tunajšiemu súdu doručené stanovisko žalobkyne k vyjadreniu žalovaného*
- dňa 09.03.2016 bola tunajšiemu súdu doručená žiadosť o vytýčenie termínu pojednávania*
- dňa 28.06.2016 bola súdu doručená žiadosť žalobcu o rozšírenie žalobného návrhu*
- dňa 09.12.2016 bolo rozhodnuté o pripustení zmeny žaloby a bol daný pokyn na doručenie tohto uznesenia obom stranám*

Poukazujem na enormný nápad vecí do môjho oddelenia, kde v súlade so signalizáciami nie som schopná vybavovať veci bez prietáhov.“

4. Procesné úkony okresného súdu, ktoré sú uvedené v prílohe vyjadrenia predsedu okresného súdu, považoval ústavný súd za preukázané, pretože sa zhodujú s jeho zisteniami vyplývajúcimi zo súdneho spisu okresného súdu predloženého na nahliadnutie 9. januára 2017.

5. K vyjadreniu okresného súdu zaujala stanovisko právna zástupkyňa sťažovateľky listom doručeným ústavnému súdu 6. februára 2017, v ktorom okrem iného uviedla:

„Okresný súd Malacký vo svojom vyjadrení uvádza, že prietahy v konaní na strane procesného súdu mali objektívny charakter vzhľadom na nadmernú a nezvládnuteľnú zaťaženosť súdu.

Sťažovateľka má za to, že zaťaženosť súdu nie je ospravedlniteľným dôvodom pre prietahy v konaní a pre porušenie jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy... a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru...

Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá v zmysle konštantnej judikatúry Ústavného súdu povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251 /05). V prípade, že nie je objektívne možné tak urobiť, máme za to, že je povinnosťou súdu riešiť tento stav s kompetentnými orgánmi.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vo veci sťažnosti sťažovateľky upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

7. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

9. Ústavný súd si pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. v obsahu týchto práv podľa názoru ústavného súdu nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 28/01).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a v zmysle § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokúvanej veci. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

12.1. Čo sa týka prvého kritéria, predmetné konanie vedené okresným súdom o zaplatenie 3 648,20 € s prísl., v rámci ktorého sťažovateľka namieta zbytočné priet'ahy, nemožno hodnotiť ako konanie, ktoré je po skutkovej stránke zložitú, a ani právna stránka veci nevykazuje osobitný stupeň zložitosti, hoci okresný súd zatiaľ ešte nevykonal žiadne dokazovanie. Ide o uplatnenie peňažného nároku vyplývajúceho zo služobného pomeru v dočasnej štátnej službe (profesionálnej vojačky v súvislosti s vykonávaním nadčasovej práce; pozn.). Zisťovanie skutkového stavu a súvisiaca aplikácia relevantnej právnej úpravy (Zákonníka práce, prípadne „zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl“) nemôže podľa názoru ústavného súdu v danom prípade spôsobiť trvanie sporu v dĺžke takmer 3 a pol roka bez rozhodnutia vo veci samej. Ide o vec, pri ktorej sa navyše

predpokladá osobitná pozornosť venovaná efektívnemu a rýchlemu postupu súdu, aby bol naplnený účel súdneho konania (obdobne I. ÚS 527/2012, I. ÚS 508/2015).

12. 2 Pri hodnotení podľa druhého kritéria – správania sťažovateľky v predmetnom konaní – ústavný súd po preskúmaní spisu zistil, že sťažovateľka (jej právna zástupkyňa) svojím správaním neprispela k predĺženiu tohto konania. V konaní bola aktívna, viackrát požadovala, aby okresný súd nariadil termín pojednávania, a v marci 2015 podala aj sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu.

12. 3 Pri hodnotení podľa tretieho kritéria ústavný súd konštatuje, že súdne konanie sa začalo podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu 5. septembra 2013 a do dnešného dňa nebol určený žiadny termín pojednávania. Okrem troch jednoduchých procesných úkonov (výzvy na predloženie vyjadrenia k návrhu, resp. na zaplatenie súdneho poplatku a naposledy 9. decembra 2016 vydaného rozhodnutia o pripustení zmeny žaloby – pozri chronológia; pozn.) okresný súd vo veci samej vôbec nekonal, teda jeho konanie je poznačené zjavnou nečinnosťou, čo samo osebe osvedčuje dôvodnosť podanej sťažnosti. Prietahy v konaní priznal aj okresný súd.

13. V tejto súvislosti ústavný súd nemohol súhlasiť s obranou okresného súdu spočívajúcou v tom, že prietahy mali objektívny dôvod „*vzhľadom na nadmernú a nezvládnuteľnú zaťaženosť tunajšieho súdu*“. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezavajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

14. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 59/2014 došlo k zbytočným prietahom,

a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

15. Ústavný súd zároveň prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa čl. 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 59/2014 bez zbytočných prietáhov, lebo konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

16. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

17. Sťažovateľka žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 500 €, ktoré jej je povinný zaplatiť okresný súd a ktoré odôvodňuje *„dlhotrvajúcou právnou neistotou... Neistý výsledok sporu psychicky zaťažuje sťažovateľku, čo má zásadný dopad na jej psychickú pohodu. Rovnako tak takýmto (ne)konaním súdu prvej inštancie vznikajú sťažovateľke dodatočné výdavky, ktoré by v prípade plynulosti súdneho konania nevznikli.“*.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Preto ústavný súd sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v takej sume, v akej ju aj požadovala (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

20. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Ivanou Zmekovou. Sťažovateľka si uplatnila úhradu trov konania v celkovej sume 335,30 €, a to za dva úkony po 131,13 € + 2 x režijný paušál po 8,58 € a k tomu 20 % dane z pridanej hodnoty.

21. Keďže táto požadovaná suma trov právneho zastúpenia neodporuje vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), ústavný súd sťažovateľke priznal úhradu trov v požadovanej výške za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia) uskutočnené v roku 2016 vrátane režijného paušálu (uplatnená suma je nižšia, ako to ustanovuje táto vyhláška; pozn.). Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

22. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. februára 2017